

Pole w Chylicach

koło Grodziska Mazowieckiego

Gospodarstwo w Chylicach to najstarsze gospodarstwo rolne Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (SGGW). W końcu XVIII w. miejscowy majątek należał do rodziny Zawistowskich. Dworek, park i zabudowania gospodarcze pochodzą z I połowy XIX wieku. Drewniany dworek (dziś obmurowany cegłą i otynkowany) otoczony był niewielkim parkiem. Zabudowania gospodarcze w większości wykonane były z kamienia. W XIX wieku obiekt nie ulegał większym zmianom i funkcjonował jako gospodarstwo rolne. W 1914 roku fundacja hrabiego Michała Sobańskiego zakupiła ten majątek liczący 144 ha za kwotę 140 tys. rubli na potrzeby Kursów Przemysłowo-Rolniczych. Gospodarstwo zostało wówczas zmeliorowane. W czasie I wojny światowej całe gospodarstwo zostało mocno zdewastowane. W 1916 roku, gdy Kursy Przemysłowo-Rolnicze zostały przekształcone w Wyższą Szkołę Rolną, rozpoczęto odbudowę majątku. Od 1919 roku w Chylicach odbywały się warsztaty rolne SGGW, która to w 1921 roku stała się właścicielem majątku. Zgodnie z aktem przekazania gospodarstwa przez hrabiego Michała Sobańskiego, gospodarstwo Chylice przeznaczono na cele naukowe i doświadczalne. Po uzyskaniu tytułu własności wybudowano budynki gospodarcze (spichlerz, stodołę i oborę). W początko-

wym okresie prowadzenia gospodarstwo Chylice służyło Uczelni jako gospodarstwo dochodowe. W czasie II wojny światowej obiekt przyłączony został do Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach, jednak wkrótce po jej zakończeniu właścicielem ponownie została SGGW. Po wojnie do gospodarstwa Chylice (144 ha) dołączono z Państwowego Funduszu Ziemi folwark Jaktorów i folwark Łąki Jaktorowskie, które razem z polami uprawnymi utworzyły Rolniczy Zakład Doświadczalny (RZD) Chylice o powierzchni 341 ha powierzchni ogólnej i 248 ha użytków rolnych. Część doświadczalna Pola w Chylicach służyła przez dekady studentom jako miejsce odbywania ćwiczeń terenowych i praktyk, a pracownikom naukowo-dydaktycznym do prowadzenia doświadczeń, których wyniki służyły rolnictwu. W roku 2001 RZD Chylice, z wyjątkiem pól doświadczalnych, wydzierżawiono. Od roku 2012 pola na terenie Łąg Jaktorowskich i od roku 2015 pozostała część pól gospodarstwa Chylice – uprawia RZD Żelazna. Prowadzi tam produkcję towarową ziemniaka, zbóż i fasoli. **Obecnie na części doświadczalnej w Chylicach prowadzone są trzy eksperymenty polowe, które wchodzą w skład Stacji Doświadczalnej Instytutu Rolnictwa im. Prof. Mariana Górskiego w Skierniewicach.**

Organizatorem pierwszych doświadczeń w Chylicach, już w latach 20. XX wieku, był Prof. Józef Mikułowski-Pomorski. Od 1951 roku, z inicjatywy Prof. Mieczysława Bireckiego, w Chylicach założono liczne doświadczenia polowe, realizując tym samym wolę hrabiego Michała Sobańskiego. Różne jednostki zajmujące się uprawą roślin, a połączone ostatecznie w Katedrę Agronomii, prowadziły doświadczenia pastwiskowe, odmianowe, nawozowe i agrotechniczne w Chylicach. Wśród nich należy wymienić Katedrę i Zakłady: Ogólna Uprawa Roli i Roślin (kierownik: prof. Mieczysław Birecki, prof. Jerzy Herse, prof. Leszek Śmierczalski, prof. Włodzimierz Roszak, prof. Alicja Gawrońska-Kulesza,

prof. Andrzej Radecki), Uprawy Łąg i Pastwisk/Łąkarstwa (kierownik: prof. Mieczysław Nowak, prof. dr hab. Roman Moraczewski, prof. Barbara Rutkowska, prof. Piotr Stypiński), od 1979 r. – Szczegółowej Uprawy Roślin (kierownik: prof. Stefan Paprocki, doc. dr Tadeusz Szczygielski, prof. Ryszard Kołpak, prof. Marianna Kalinowska-Zdun, prof. Jan Rozbicki). Ponadto od roku 1982, w Chylicach badania prowadzili pracownicy Katedry Hodowli Roślin i Nasiennictwa, a także Katedry Żywności Zwierząt oraz Katedry Ichtiologii i Rybactwa. **Aktualnie w Chylicach prowadzone są trzy trwałe doświadczenia polowe: Z-3/55, Z-4/55 i U-6/75.**

Doświadczenia Z-3/55 i Z-4/55

Inicjatorem doświadczeń Z-3/55 i Z-4/55 założonych w 1955 r., był ówczesny kierownik Katedry Ogólnej Uprawy Roli i Roślin Prof. Mieczysław Birecki. Pomysłodawcą eksperymentów, dotyczących wpływu nawożenia organicznego i mineralnego stosowanego w dwóch zmianowaniach (z rośliną bobowatą Z-3 i bez rośliny bobowatej Z-4) był Prof. Leszek Śmierczalski. Obecnie opiekunem doświadczeń jest **dr hab. Irena Suwara, prof. SGGW** oraz **dr inż. Aneta Perzanowska**. Gleba, na której są zlokalizowane doświadczenia Z-3 i Z-4, to czarna ziemia właściwa, wytworzona z gliny zwałowej lekkiej pylastej, odgórnie spiaszczonej. Doświadczenia założono w układzie losowanych bloków, w czterech powtórzeniach. W latach 1955-1989 w doświadczeniu Z-3 stosowano zmianowanie: ziemniak → jęczmień jary z wsiewką koniczyny łąkowej → koniczyna łąkowa →

pszenica ozima, zaś w doświadczeniu Z-4 bez rośliny bobowatej: ziemniak → jęczmień jary → żyto. Od 1990 roku w doświadczeniu Z-3 stosuje się następujące zmianowanie czteropolowe: burak cukrowy → jęczmień jary + wsiewka koniczyny łąkowej → koniczyna łąkowa → pszenica ozima, w doświadczeniu Z-4: burak cukrowy → jęczmień jary → rzepak ozimy → pszenica ozima. Czynnikiem doświadczeń jest nawożenie mineralne i nawożenie obornikiem w kombinacjach co przedstawia Ryc. 5. W doświadczeniach nawozowych Z-3 i Z-4 w Chylicach dawki nawozów w zmianowaniu zależą od gatunku rośliny, a poziom nawożenia ulegał zmianie w okresie prowadzenia badań. Na wszystkich obiektach, obu doświadczeń, od roku 1955 nie stosuje się wapnowania.

Stacja Doświadczalna Instytutu Rolnictwa im. Prof. Mariana Górskiego w Skierniewicach

Ryc. 1. Widok dworku w Chylicach lata 80., XX w. (Źródło: J. Swinarski)

Ryc. 2. Widok zabytkowej wozowni na terenie gospodarstwa w Chylicach. (Źródło: Katedra Agronomii)

Ryc. 3. Lokalizacja pola doświadczalnego na terenie gospodarstwa w Chylicach. (Źródło: P. Szacki, geoportal.gov.pl)

Ryc. 4. Prof. Jerzy Herse otwiera drugi dzień konferencji „Współczesne kierunki w uprawie roli w RZD Chylice” - 1972 r. (Źródło: Katedra Agronomii)

Rośliny w zmianowaniu	Obiekty nawozowe i dawki nawozów									
	NPK				1/2 NPK +1/2 OB					
	N	P	K	OB*	N	P	K	OB*		
kg·ha ⁻¹										
Z-3 od 1990 roku										
1	Burak cukrowy	200	56,0	200	40	100	28,0	100	20	-
2	Jęczmień jary + Koniczyna łąkowa	100	36,5	91,5	20	50	18,3	45,8	10	-
3	Koniczyna łąkowa	-	36,5	91,5	-	-	18,3	45,8	-	-
4	Pszenica ozima	100	36,5	91,5	20	50	18,3	45,8	10	-
Z-4 od 1990 roku										
1	Burak cukrowy	200	56,0	200	40	100	28,0	100	20	-
2	Jęczmień jary	100	36,5	91,5	20	50	18,3	45,8	10	-
3	Rzepak ozimy	100	36,5	91,5	20	50	18,3	45,8	10	-
4	Pszenica ozima	100	36,5	91,5	20	50	18,3	45,8	10	-

Ryc. 5. Obiekty nawozowe i dawki nawozów pod rośliny w doświadczeniach Z-3 i Z-4. (Źródło: Katedra Agronomii)

Doświadczenie U-6/75

Doświadczenie uprawowe (U-6) w Chylicach zostało założone w 1975 roku w celu określenia wpływu wieloletniego zaniechania uprawy roli na plony roślin, ich zachwaszczenie oraz właściwości gleby. Założycielami i opiekunami doświadczenia byli kolejno: prof. Leszek Śmierczalski, prof. Henryk Droese, prof. Andrzej Radecki, dr hab. Stanisław Lenart, prof. SGGW. Obecnie opiekunem doświadczenia U-6 jest **dr inż. Aneta Perzanowska**. W latach 1975-1983 w doświadczeniu U-6 stosowano następujące kombinacje doświadczalne: uprawa płuzna ze stosowaniem herbicydów (obecnie uprawa płuzna), uprawa płuzna bez stosowania herbicydów; uprawa zerowa ze stosowaniem herbicydów (obecnie uprawa zerowa), uprawa zerowa bez stosowania herbicydów. W 1983 r. zmieniono schemat doświadczenia - wprowadzono jednolite odchwaszczanie chemiczne na wszystkich poletkach obiektów z uprawą płuzną i uprawą zerową, a w ramach każdego z dwóch sposobów uprawy roli na połowie poletek wprowadzono nowy czynnik - wapnowanie. Na tych obiektach zachowano

uprawę płuzną oraz uprawę zerową. W 2011 roku na połowie obiektów z uprawą płuzną i na połowie obiektów z uprawą uproszczoną, wprowadzono nowy czynnik - uprawę bezpłuzną po uprawie płuznej oraz uprawę bezpłuzną po wieloletniej uprawie zerowej. Na obiektach z uprawą płuzną podstawowym zabiegiem uprawowym jest orka na głębokość do 20-25 cm, po której przeprowadza się niezbędne zabiegi doprawiające rolę. Na obiekcie z uprawą zerową nasiona wysiewane są siewnikiem do siewu bezpośredniego. Uprawa bezpłuzna wykonywana jest kultywatorem o sztywnych redlicach na głębokość 20 cm. Stosowane jest zmianowanie dowolne bez obornika (głównie zboża oraz bobowate, kukurydza i rzepak). Samosiewy roślin uprawnych i chwasty niszczone są herbicydami, natomiast nawożenie mineralne NPK dostosowane jest do wymagań uprawianych gatunków. Poziom chemicznej ochrony i nawożenia jest taki sam na wszystkich poletkach.

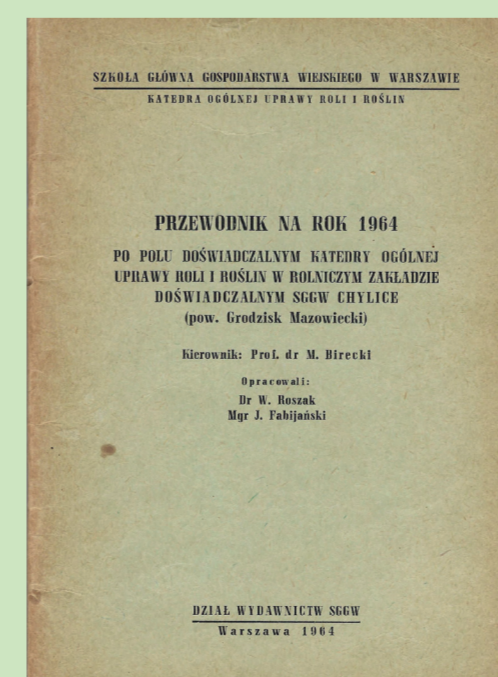
Ryc. 6. Widok doświadczenia U-6, 2020 r. (Źródło: P. Szacki)

Ryc. 7. Widok doświadczenia Z-4, 2021 r. - obiekt kontrolny. (Źródło: A. Perzanowska)

Ryc. 8. Zabudowania przeznaczone do dyspozycji pola doświadczalnego do początku lat 2000, obora i stodoła oraz pracowni/pawilony. (Źródło: Katedra Agronomii)

Ryc. 9. Widok okładek przewodników po polu doświadczalnym w Chylicach. (Źródło: Katedra Agronomii)

Prof. Mieczysław Birecki

Prof. Leszek Śmierczalski